

Małgorzata Roge-Wiśniewska

**DZIAŁALNOŚĆ PROF. EWELINY KANTOWICZ
NA MIĘDZYWYDZIAŁOWYCH STUDIACH OCHRONY
ŚRODOWISKA UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO**

**Professor Ewelina Kantowicz and the Inter-faculty Study Programme
in Environmental Protection at the University of Warsaw**

Profesor Ewelina Kantowicz jest pierwszym i jak dotąd jedynym kierownikiem Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska (MSOŚ) na Uniwersytecie Warszawskim. Przyjęcie funkcji kierownika MSOŚ było dla niej dużym wyzwaniem, ponieważ była to nowa forma kształcenia i nowy kierunek interdyscyplinarnych studiów nie tylko na UW, ale i w Polsce. Od studiów tradycyjnych różni się tym, że prowadzone są interdyscyplinarnie przez kilka wydziałów. Jest to nietypowa i trudna forma realizowania studiów. Uniwersytet Warszawski wprowadził ją w 1992 roku jako pierwszy w Polsce (Międzywydziałowe Indywidualne Studia Matematyczno-Przyrodnicze – MISMaP). Następnie, z inicjatywy Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych i jego ówczesnego dziekana prof. dra hab. Andrzeja Richlinga w 1993 roku powstały Międzywydziałowe Studia Ochrony Środowiska. Wielką pomocą w powstaniu i rozwoju studiów międzywydziałowych była sprzyjająca atmosfera i wsparcie kolejnych zespołów rektorskich Uniwersytetu Warszawskiego.

Międzywydziałowe Studia Ochrony Środowiska powołane zostały w 1992 r. decyzją Senatu Uniwersytetu Warszawskiego jako jednostka samodzielna, podlegająca bezpośrednio Rektorowi UW. Jej zadaniem jest prowadzenie nowego, interdyscyplinarnego kierunku studiów Ochrona środowiska. MSOŚ współtworzy 7 Wydziałów: Biologii, Chemii, Fizyki, Geografii i Studiów Regionalnych, Geologii, Prawa i Administracji oraz Nauk Ekonomicznych. Jednostkami współpracującymi są Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego oraz Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym, którego Rada Naukowa spełnia wobec MSOŚ funkcję rady wydziału. W prowadzeniu zajęć uczestniczą ponadto wydziały: Matematyki, Informatyki i Mechaniki, Filozofii i Socjologii, Pedagogiczny oraz Psychologii.

Pierwsza inauguracja roku akademickiego odbyła się w 1993 r. Początkowo były to jednolite stacjonarne studia magisterskie, kończące się uzyskaniem dyplomu magistra na kierunku ochrona środowiska. Od roku akademickiego 2007/2008 funkcjonują jako studia dwustopniowe. Od początku prof. Kantowicz współtworzyła ich strukturę organizacyjną, brała udział w przygotowywaniu modelu i programu MSOŚ, działała też w Zespole Rektora ds. koncepcji kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim („Gruda”).

Działalność w okresie tworzenia studiów koncentrowała się na stworzeniu koncepcji kształcenia interdyscyplinarnego w dziedzinie ochrony środowiska obejmującej określenie celu, kierunku, sylwetki absolwenta i ramowego programu studiów.

W 1994 r. Profesor Kartowicz opracowała projekt pt. „Przygotowanie i eksperymentalne wdrożenie na UW modelu kształcenia międzywydziałowego na poziomie magisterskim”, który został wysoko oceniony w konkursie Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach programu TESSA. Projekt ten został wdrożony w formie międzywydziałowych seminariów magisterskiego oraz prac magisterskich przygotowywanych pod opieką nauczycieli akademickich z dwóch Wydziałów: Geografii i Studiów Regionalnych oraz Chemii; Biologii oraz Chemii; Geologii oraz Prawa i Administracji.

W latach 1994–2000 prof. Kantowicz uczestniczyła w projektach międzynarodowego programu TEMPUS-PHARE, które dotyczyły kształcenia interdyscyplinarnego. Ich podsumowaniem jest publikacja *Environmental Education at Universities. State of Art. for Poland and some EU Countries. Output of DEPES*, w której Jubilatka dokonała porównania kształcenia w dziedzinie ochrony środowiska w Polsce i nauki o środowisku (*environmental science*) w Unii Europejskiej. Innym efektem współpracy międzynarodowej było przystąpienie MSOŚ do Europejskiego Stowarzyszenia Wydziałów Środowiskowych AUDES (*Association of University Departments of Environmental Sciences in Europe*) i udział w konferencjach międzynarodowych organizowanych przez tę organizację.

W celu zapewnienia wysokiego poziomu studiów prof. Kantowicz opracowała i wdrożyła na MSOŚ Europejski System Punktów Kredytowych (ECTS), system wewnętrznej oceny jakości kształcenia oraz informatory o studiach w języku polskim i angielskim.

Działania te dobrze przygotowały MSOŚ do akredytacji, które przeprowadzone zostały przez Uniwersytecką Komisję Akredytacyjną w 2001 r. oraz Państwową Komisję Akredytacyjną w latach 2003 i 2009. Uznanie dla działalności prof. Kantowicz na polu dydaktyczno-organizacyjnym w dziedzinie ochrony środowiska wyraziło się w zaproszeniu Jej do zespołów ekspertów Uniwersyteckiej i Państwowej Komisji Akredytacyjnej.

Prof. Kantowicz kilkakrotnie prezentowała zadania, program i tryb funkcjonowania MSOS na posiedzeniach Senatu Uniwersytetu Warszawskiego.

Koncepcje i problemy związane z tworzeniem i prowadzeniem MSOŚ przedstawiała na kilku konferencjach „Ochrona środowiska na uniwersyteckich studiach przyrodniczych”. Konferencje te zainicjowali kierownicy studiów ochrona środowiska realizowanych przez największe polskie uniwersytety w celu zapewnienia nowemu kierunkowi wysokiego poziomu merytorycznego. Obecnie przetrwały się one w coroczne spotkania metodyczne pod tym samym tytułem. Profesor Kantowicz jest ich stałym uczestnikiem, a w 1996 i 2006 r., współorganizowała je i była redaktorem naukowym materiałów konferencyjnych.

Dużym sukcesem organizacyjnym prof. Eweliny Kantowicz było uzyskanie dotacji z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki. Ponadto Fundusz ten objął MSOŚ patronatem. Dzięki temu sfinansowany został zakup specjalistycznego sprzętu dla dwóch pracowni (biologicznej i geologicznej). Dzięki działaniom Profesora Kantowicz w 2004 r. utworzona została Pracownia Analiz Numerycznych Środowiska. W ramach kilku projektów dydaktyczno-badawczych, finansowanych przez Fundusz Innowacji Dydaktycznych UW, zakupione zostało wyposażenie do specjalistycznych pracowni związanych z kształceniem na MSOŚ.

W celu umożliwienia krajowej i międzynarodowej wymiany studentów prof. Kantowicz wprowadziła elastyczność studiów na MSOŚ. Wymiana krajowa odbywa się na podstawie porozumień dwustronnych między uczelniami oraz w ramach programu MOST, a międzynarodowa w ramach programu LLP Erasmus (dawniej SOCRATES-ERASMUS) z uniwersytetami w 8 krajach europejskich. Rocznie z programu LLP Erasmus korzysta nawet 20% studentów. Trzech studentów uzyskuje dyplomy na uczelniach zagranicznych. Dodatkowo 20 studentów MSOŚ odbywało studia za granicą w ramach innych stypendiów. Na MSOŚ studiowało także 10 studentów z zagranicy. Znaczna liczba studentów (przeciętnie 20%) podejmuje studia równoległe na innych wydziałach UW: Biologii, Chemii, Fizyki, Geografii i Studiów Regionalnych, Geologii, Nauk Ekonomicznych, Prawa i Administracji, Pedagogicznym oraz w innych uczelniach (Politechnika Warszawska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego).

Studia kierowane przez prof. Kantowicz oprócz mobilności poziomej wyróżnia mobilność pionowa studentów (studia doktoranckie podjęło 8% z grupy 547 absolwentów). Studenci odbywają obowiązkowe praktyki zawodowe w instytucjach polskich (państwowych, samorządowych, organizacjach społecznych i firmach prywatnych) i zagranicznych (w Europie, Ameryce Północnej i Afryce). Duża aktywność naukowa (głównie w ramach Koła Naukowego Studentów MSOŚ) oraz znaczna mobilność studentów jest wspomagana przez kierownictwo i pracowników sekretariatu MSOŚ.

Działania Pani Profesor obejmują także promocję studiów w środowisku uniwersyteckim i w społeczeństwie. W celu integrowania środowiska naukowego UW z praktykami, w ramach zajęć dydaktycznych na MSOŚ prof. Kan-

towicz zorganizowała i prowadziła konwersatorium pt. „Człowiek – środowisko przyrodnicze – zasoby”. Zapraszani na nie byli wybitni specjaliści, a także praktycy ochrony środowiska, przedstawiający studentom problemy środowiskowe z punktu widzenia różnych dyscyplin nauki oraz związanych z ochroną środowiska instytucji rządowych i samorządowych oraz organizacji pozarządowych (np. Ministerstwa Ochrony Środowiska, Dyrekcji Parków Narodowych, Instytutu na rzecz Ekorozwoju). Prof. Kantowicz jest wymagającym wykładowcą. Stawiając wysoko poprzeczkę nie zapomina jednak o szacunku, sprawiedliwości i otwartości na rzeczowe dyskusje, które sobie wysoko ceni.

W 2006 r. prof. Kantowicz zdecydowała o przystąpieniu MSOS do kształcenia w dziedzinie geoinformacji w modelowaniu i zarządzaniu środowiskiem na prestiżowych europejskich studiach Erasmus Mundus pt. „Geo-information Science and Earth Observation for Environmental Modelling and Management” (GEM). Była to bardzo odważna decyzja, ponieważ studia Erasmus Mundus dopiero powstawały w Polsce i ich wdrożenie wiązało się z wieloma trudnościami zarówno dydaktyczno-naukowymi, jak i organizacyjno-administracyjnymi. Studia te realizowane są bowiem przez konsorcjum złożone z czterech uczelni: University of Twente (koordynator), University of Southampton, Lund University i Uniwersytet Warszawski. Są to interdyscyplinarne dwuletnie studia magisterskie kończące się wielokrotnym dyplomem europejskich uczelni wchodzących w skład konsorcjum. Pani Profesor Kartowicz była współtwórczynią koncepcji polskiej części tych studiów.

O wysokim merytorycznym poziomie studiów kierowanych przez prof. Kantowicz świadczy największa wśród uczelni polskich liczba laureatów ogólnopolskiego konkursu na najlepsze prace w dziedzinie ochrony środowiska (aż 28 absolwentów w okresie 1998–2009), organizowanego corocznie przez Fundację im. Nowickiego oraz Niemiecką Fundację Ochrony Środowiska (*Deutsche Bundesstiftung Umwelt*). Od roku 2007 r. rolę Fundacji im. Nowickiego przejęło Stowarzyszenie Środowisko dla Środowiska, zrzeszające dotychczasowych stypendystów tego prestiżowego stypendium. Studenci MSOŚ byli stypendystami Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (1), Ministra Edukacji Narodowej (7), Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy (1). Ponadto byli laureatami wielu nagród, tj. m.in. Ministra Środowiska w konkursie „Nauka na rzecz ochrony środowiska i przyrody” (9), „Primus inter Pares” (3), Nagrody im. Andrzeja Semkowa (29), Nagroda Rektora UW (27) oraz wyróżnień (14 dyplomów z wyróżnieniem).

Prof. Ewelina Kantowicz jest wspaniałym, a zarazem wymagającym wykładowcą i szefem. Swoją pracę wykonuje z ogromnym zaangażowaniem traktując ją niezmiennie jako *pro publico bono*. Jej preżna działalność organizacyjna i naukowo-badawcza została uhonorowana m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi oraz kilkunastoma nagrodami Rektora Uniwersytetu Warszawskiego.